

Titus

Nalobulat napolisulan aPol totosi van hən aTitus

Ase itos nalobulat egai?

APol itosi.

APol itosi hən nəsə?

Nalobulat egai eṽusan aTitus hən nāvīde tovoi hən na-il-a-ṁo-an mai naḗusanan.

APol itosi van hən ase?

APol itos nalobulat napolisulan egai van hən nauļuṁan sua tovi tarhət san, nahəsən aTitus.

APol itos nalobulat egai ḡais mai len naut a be?

Itosi van hən aTitus pəpadaḡ hən nasihau tovi A.D. 65 nəboḡ totoh len naut a Korint.

1) APol itos na-ke-ivoi-an san van hən aTitus, mai isor tuṽ ṁosi (1.1-4)

2) Naḗusanan hən nāvīde hən na-il-a-ṁo-an hən alat siYesu (1.5-16)

3) Naḗusanan hən nāvīde alat siYesu limashusuri (2.1–3.11)

4) Len nakelean naməkot siPol, esudəlam aTitus (3.12-15)

Na-ke-ivoi-an van hən aTitus

1 ¹Ginau, aPol, nutos nalobulat napolisulan egai. Novi naslev sua siGot, novi ahai pispisul sua siYesu Kristo hən nəbeum ṁos nadəlomian silat aGot tolekis hən galito mai hən nəbilav mai galito, naləboian hən nakitinan tonor hən nəboruan siGot.

²Nəbathut nadəlomian mai naləboian enan evi nə-vatvat-viri-an hən nəmauran vi sutuai. AGot nakitinan ikel gat nəmauran enan a tahw hən natubatan hən nəboḡ gail ta sutuai. ³Be len nəboḡ tonor, gai tolekis hən, aGot, tolav kuv gidat dan nəsaan sidato, ikel vəhot nakitinan len nasoruan san ale isor idaḡ mai ginau hən nəbikel uri.

⁴Nutos nalobulat egai van hən gaiug, aTitus, gotovi anatugw kitin len nadəlomian dartokade.^a AGot Tata mai aKristo aYesu tolav kuv gidat dan nəsaan sidato, areviol kəmas hən navoian mai gaiug, mai arigol nəloṁ tikad natəṁat.

---

^a 1.4 2Kor 8.23; Kal 2.3; 2Tim 4.10

Nauman seTitus len naut a Krit

⁵Nəboŋ notoriŋ gaiug len naut a Krit, nugole hən gəb̄igol tinor nahu-dhuuman topat sal, mai hən gəb̄itabtabuh len aelta gail len navile p̄isi, hum notokele mai gaiug. ⁶Hən gəb̄itabtabuh len aelta ideh, nəmauran san imagegai tia ke: atenan inor len nəhon nəvanuan gail, etəgau gat nəmauran nəlahan tokade mai asoan tosua ŋai, anatun gail lukad nadəlomian, ləsəkad nəmauran totaŋtaŋvor, mai nəkadulit səhaihai. ⁷Nəboŋ gəb̄itabtabuh len avan ideh hən b̄ekətkəta təban alat siYesu, hən aGot b̄erij nauman san len navəlan; gitabtabuh ŋai len atenan, nəmauran san tonor tia len nəhon nəvanuan gail. Gai səpatpat gai məhat, nəlol paŋpaŋ san satutut, satərog, sagol nəsənanan mai saləŋon masuŋ hən natite. ⁸Avil ehəhaŋur hən nəvanuan gail ləb̄eβis lohoim san, ale ekətkəta təban galito ivoi. Gai eləmas bun navoian, ikad nənauan tovoi, inor, veveu buni mai etəgau gat nəlon gabag. ⁹Etəgau gat na-kel-uri-an nakitinan dattoŋusani həni tia, hən b̄eləboi b̄eβusan b̄inor, hən b̄igol nəvanuan ləb̄eləŋon b̄ivoi am len nəlolito, ale hən b̄ikel vəhot nəsaban silat lotosor tas nəpusanan enan tonor.^b

¹⁰Husur ikad nəvanuan isobur ei len naut a Krit, lotomətahun nəpusanan tonor, lotosor walwal kəmas ŋai mai lotogəgəras. Galit isobur ludaŋ len na-tiv-dalusi-an hən ləb̄inor len nəhon aGot. ¹¹Kəkol gat nabu-ŋolito husur lomədas nəbathudud kavkav gail nəboŋ lotoβusan hən nəsa sanor hən ləb̄eβusan həni, m̄os nəvat. ¹²AuleKrit sua, tovi ahai kelkel ur sua salit gabag, nənauan san eβitoŋ hən esagw, ale ike, “Alat a Krit lovi vanuan nalibliboŋan tabtab, lovi vanuan sasa lotoləŋon ke ligol nəsənanan; luhan təməhav, lupetəmas hən nauman.” ¹³Gai ekitin. Husur natgalenan, gikel p̄uli idaŋ len galito hən ləb̄imaur len nadəlomian ¹⁴hən asike ləb̄esəsəloŋ am hən nəbol sakitin seJu gail mai nakelean todaŋ silat lotopair dan nakitinan. ¹⁵Len alat lotoveveu, natit p̄isi iveveu; wake len alat nəmauran salit toβiŋb̄iŋal mai alat ləsəkad nadəlomian, natit toveveu eβuer, nənauan salit mai nəlolit eβiŋb̄iŋal. ¹⁶Lusor idaŋ ke lotoləboi aGot avil len nagolean salito lotətas gole. Lusa vəsa tibatbat, ləsagol nəsa aGot tokele, ale lodədas ləb̄igol natideh tovoi.

Naŋide hən naKristen timabe?

2 ¹Be gaiug Titus, gikel natgalenan tonor hən nəpusanan nanoran tokitin. ²Ūusan nəhaŋut gail hən asike ləb̄igol təməhav hən nati-deh, hən ləb̄inor hən nəvanuan gail ləb̄eβutsan galito len nənauan salito, mai hən ləbetəgau gat galit gabag. Limasnor kitin len nadəlomian, len na-ləmas-buni-an, len nə-daŋ-b̄uri-an tobəlav. ³Len naŋide tomagenan,

^b 1.9 Hən naves 6-9, 1Tim 3.2-7

ŵusan nəbareab gail hən ləbēhusur masuŵ hən nəp̄isal siGot len nəŵide salito, hən asike ləbelibon̄, sor mədas nahəsan avan ideh, ale hən asike nəwai todaŋ biwol hən nəmauran salito. Ao, limasŵusan hən nəsa tovoi.

⁴Imagenan hən ləb̄igol alatp̄əhāŵut, ləsavi bareab, nəlolit evi pan hən ləbeləmas bun asoalit gail mai anatulit gail, ⁵hən ləbetəgau gat galit gabag, hən ləbiveveu, hən ləbeum a im salit gail, hən ləbivoi, hən ləbitoh len nəŵelan asoalit səbolit gail hən ke avan ideh asike b̄isor b̄isa hən nasoruan siGot.

⁶Len nəp̄isal enan, gikel koti mai nəmantuhmar gail hən ləbetəgau gat galit b̄ivoi, gol leləŋon tivoi am len nəlolito. ⁷Len natit p̄isi gaiug gimasgol navoian hən nəvanuan gail ləb̄igol tətōŵ hən gaiug. Len nəp̄usanan saŵ geŵusan nəmauran tonor, geməlas len nauman saŵ, ⁸mai gikel naki-tinan hən nəvanuan gail ləbedədas ləb̄isaŵi ke gotosab, hən ke alat lotosor tas gaiug, nahurulit b̄isa, bathut ləsəkad natideh tosa hən ləb̄isor husur gidato.

⁹Len natit p̄isi, naslev gail limasgol nəsa amasta salit gail lotokele, ligol amasta salit gail lehəhāŵur ale salisor təlmam, ¹⁰saleŵənah ben galito, avil len nəŵide hən nəmauran salito limasnor hən amasta salit gail ləbeləboi ləberin̄ nadəlomian len navoian salito. Imagenan, len natit p̄isi ləb̄igole, ligol nəp̄usanan siGot tolav kuv gidato dan nəsaan sidato tikab, tēp̄ahas.

¹¹Nokəmaienan husur navoian, aGot toviol kəmas həni, evisi tia, ilav kuv nəvanuan p̄isi dan nəsaan salito. ¹²Eŵusan gidat hən datbike “Aoa,” hən nəboruan tosa savi siGot mai naləŋonian gail sinavile a pan. Ale eŵusan gidat hən datbitoh len nənauan tovoi, nanoran mai nəboruan siGot len nəmauran kavkav sidato, ¹³nəbon̄ datbitoh vir nə-vatvat-viri-an tovoi buni. Nə-vatvat-viri-an dattotōh viri evi navisian namənas siGot sidato toyalyal tovi aYesu Kristo, tolav kuv gidato dan nəsaan sidato. ¹⁴Gai eviol hən gai gabag m̄os gidato hən b̄ilav kuv gidato dan nəsaan toban̄is gat gidato mai hən b̄igol datbiveveu m̄os gai gabag suŵan nəvanuan gail lotovi esan kitin lotoləŋon bun nagolean tovoi.^c

¹⁵Gikel ur natgalenan, gigol nəvanuan leləŋon tivoi am len nəlolito, gikel nəsaan salit mai galito hən ləb̄inor. Avan ideh satinau kəmas hən nədaŋan saŵ hən na-il-a-m̄o-an.

Nəŵide tonor

3 ¹Titus, gisor hən alat siYesu ei hən ləb̄inau gati ke limastoh len nəŵelan alat lotoil a m̄o mai nəgavmen, limasgol nəsa lotokele mai limasutaut hən ləb̄igol nauman p̄isi tovoi. ^d ²Salisor mədas nahəsan avan

^c 2.14 Psa 130.8; Eze 37.23; Exo 19.5; Deu 14.2; 1Pit 2.9; Efe 2.10   ^d 3.1 Rom 13.1; 1Pit 2.13

ideh, salevitvituh, be len nesa ləb̄igole limasgol mədau həni, leriŋ galit a pan van hən nəvanuan p̄isi. ³Bathut gidat am, a m̄o datovi nahoʋon gail, datsagol nesa aGot tokele. Na-ləŋon-buni-an hən natit gail ləsa-vi sidato mai natideh togol nibedat o nənauan sidat toləŋon tovoi lan losəhar gidato len nāp̄isal tosa, gol gidat datovi slev hən gail. Datutohtoh len naləŋonian hən nasənahān mai nəlodat evənvənah. Nəvanuan gail lomətahun bun gidato, mai datomətahun bun gidat gabag vəsa. ⁴Avil nəboŋ navoian mai na-ləmas-buni-an siGot Nə-lav-kuvi-an dan nəsaan sidato tovisi, ⁵gai ilav kuv gidato dan nəsaan sidato, savi bathut nauman gail tonor dattogole avil husur ke nəlon totaŋis gidato. Elisov gidat hən nədaŋan seNunun, lav mai gidato nəpasian veveu mai natuʋatan veveu.^e ⁶AGot, len aYesu Kristo Nə-lav-kuvi-an dan nəsaan sidato, evur san habat hən aNunun len gidato. ⁷Ale, imagenan, len navoian toviol kəmas həni, aGot eriŋ gidato ke dattonor, naut kəmas datsanor. Nəboŋ togole, ilav nəvatvat-viri-an hən nəmauran vi sutuai mai gidato hən datb̄ikade.

Nagugunian hən nalobulat egai

⁸Goləboi gəb̄eil gəgat len nasoruan enan. Ale nuke gidaŋ hən gəb̄ikel natgalenan, hən alat lotoriŋ nəlolit len aGot ləb̄eməlas len nagolean navoian gail, ale hən ləb̄idaŋ len gail. Natgalenan luvoī buni mai lovi tarhət sinəvanuan p̄isi. ⁹Be gebulatut dan naʋitvituhan kəmas, nasoran husur nəbathuyah,^f na-sor-b̄albal-an mai nəbalan husur nalo seJu. Lovi naut kəmas, ləsagol natideh. ¹⁰Gikai tas avan ideh b̄igol bikad nətarhəbalan b̄eru, kel maii vəha-sua ale vəha-ru, beti bulatut dani.^g ¹¹Goləboi nəvanuan tomaienān, nəlon ikabkəb̄ur mai isa. Eləboi nəsaan san be igole sal.

Nakelean naməkot

¹²Nəboŋ nəbəsəvat aArtemas o aTikikus van hən gaiug, hisi hən gəb̄egəm hən ginau len naut a Nikoʋolis, husur nunau səhoti tia ke nitoh ei len nəboŋ hən naut susus.^h ¹³Gehisi hən gəb̄evi tarhət siSenas, naluʋmān hən nalo, mai aAʋollos, hən asike ar̄b̄ipar tideh len nəyaran səlaru.ⁱ ¹⁴Nəvanuan nadələmian sidat gail salitoh kəmas, be limasdaŋ len nauman tovoi gail. Beti loləboi ləb̄evi tarhət sinəvanuan gail lotopar, lotovi məsal.

¹⁵Galit p̄isi lototah mai ginau luke, “Ivoi,” van hən gaiug. Gike “Ivoi,” mai alat ei lotoləmas bun gidato len nadələmian. Navoian aGot toviol kəmas həni, tipat mai gamit p̄isi.

^e 3.5 Efe 5.26   ^f 3.9 1Tim 1.4   ^g 3.10 Mat 18.15-17   ^h 3.12 Uman 20.4; Efe 6.21-22; Kol 4.7-8; 2Tim 4.12   ⁱ 3.13 Uman 18.24; 1Kor 16.12